

**MINISTERIE VAN
VOLKSGEZONDHEID
IN SURINAME**

**COVID-19 PREVENTIE PROTOCOL
VOOR
APOTHEKEN
PROCEDURES
VERSIE 4.0**

**MINISTER VAN VOLKSGEZONDHEID
IN SURINAME**

Drs Amar Ramadhin

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
Inleiding	2
1. Informatie voor de apothekers	3
Achtergrond informatie voor werkgevers(RIVM, 2020)	3
2. Infrastructurele en Organisatorische aanpassingen in de apotheek	5
3. Instructies voor medewerkers	6
3.1. Maatregelen voor het betreden van de werkvloer	6
3.2. Maatregelen op de werkvloer	6
4. Stappenplan bij een infectie van medewerkers	7
4.1. Instructies bij CoViD positieve medewerker	7
4.2. Instructies voor CoVID-19 suspecte medewerker op de werkvloer	7
5. Instructies voor bezoekers die gebruik maken van diensten van apotheken	8
5.1. Instructies voor de patienten	8
5.2. Instructies voor CoVID-19 suspecte patient op de werkvloer	8
6. Checklist voor de apotheker of apotheek manager	9
Referenties	10

Inleiding

De epidemie CoVID-19 heeft sinds 13 maart 2020 Suriname ook in de greep. De laatste weken is het aantal CoVID 19 positieven toegenomen. De apotheken werden de voorbije weken ook getroffen door de verspreiding van het virus. Door de Minister van Volksgezondheid drs. Amar Ramadhin is gevraagd aan het Protocollen Commissie CoVID 19 Nieuw Normaal Richtlijnen en Protocollen te ontwikkelen ten behoeve van de veilig werken in de apotheken ter bescherming van patiënten en personeel.

Dit document is bedoeld als (dwingende) aanbevelingen voor het veilig openstellen en openhouden van apotheken in Suriname ten tijde van de Corona epidemie met inachtneming van de CoVID 19 maatregelen en de nodige beheersmaatregelen.

Het protocol is opgesteld aan de hand van CDC- en RIVM- richtlijnen en aangepast naar de praktijk in Suriname.

U dient er rekening mee te houden dat de informatie omtrent CoVID-19 heel snel toeneemt en de evidentie en richtlijnen op korte termijn kan veranderen.

Opsteller Protocol Apotheken	Datum	Protocol	Opmerkingen
Drs. V. Sewberath Misser, MPH	28 juli 2020	Versie 1	
Drs. V. Sewberath Misser, MPH	29 juli 2020	Versie 3	Opmerkingen verwerkt, extra bronnen toegevoegd, educatie en training toegevoegd
Meelezer			
Drs. M. Mohan- Algoe, MPH	28 juli 2020	Versie 2	Zie Protocol Apotheken versie 2
Drs. M. Mohan- Algoe, MPH	29 juli 2020	Versie 4	Lay out aangepast/font/
COVID 19 OMT	23 Aug 2020	Versie 4	Accoord

1. Informatie voor de apothekers

Elke medewerker moet op de hoogte worden gebracht over het ziektebeeld door middel van een gesprek of schriftelijke communicatie.

Instrueer de gedragsregels buiten werktijd om risico's te beperken

Achtergrond informatie voor werkgevers(RIVM, 2020)

Verwekker: Coronavirus SARS-CoV-2

Besmettingsweg: Mens-op-mens-transmissie via directe druppelinfectie (hoesten en niezen), mogelijk indirecte transmissie via oppervlakten, aerosolen tijdens medische procedures

Incubatietijd: 2-14 dagen (gemiddeld 5-6 dagen)

Besmettelijke periode Het Covid-19 virus is mogelijk overdraagbaar ca 1-3 dagen voor het optreden van symptomen. In ieder geval tijdens symptomatische fase waarna virus nog langer met PCR aantoonbaar kan zijn in de keel/feces.

Symptomen: Van milde luchtwegklachten (neusverkoudheid, loopneus, niezen, keelpijn, hoesten), verhoging/koorts tot ernstige longontsteking en ademhalingsproblemen. Ook plotseling verlies van reuk en/of smaak (zonder neusverstopping) komt voor. De onderstaande klachten zijn gemeld bij Covid-19 patienten:

- koorts,
- koude rillingen,
- hoesten,
- neusverkoudheid, kortademigheid, schorre stem,
- pijn bij de ademhaling,
- keelpijn,
- algehele malaise,
- vermoeidheid,
- algehele pijnklachten
- oculaire pijn,
- spierpijn,
- hoofdpijn,
- duizeligheid
- prikkelbaarheid/verwardheid/delier,
- buikpijn, anorexie/verlies van eetlust
- diarree, overgeven, misselijkheid
- verlies van of verminderde reukzin (hyposmie/anosmie) en smaakzin (dysgeusie/ageusie)
- conjunctivitis en verschillende huidafwijkingen.

Risicogroepen voor een ernstig beloop van CoVid-19:

- **Mensen die ouder zijn dan 70 jaar hebben een verhoogd risico op ernstig beloop**

- **Volwassenen (≥ 18 jaar) met onderliggende ziekten. Het gaat om volwassenen met:**
 - Chronische afwijkingen en functiestoornissen van de luchtwegen en longen, die vanwege de ernst onder behandeling van een longarts zijn;
 - Een chronische stoornis van de hartfunctie,
 - Diabetes mellitus: slecht ingestelde diabetes of diabetes met secundaire complicaties;
 - Ernstige nieraandoeningen die leiden tot dialyse of niertransplantatie;
 - Verminderde weerstand tegen infecties door medicatie voor auto-immuunziekten, na orgaan- of stamceltransplantatie, bij hematologische aandoeningen, bij (functionele) asplenie**, bij aangeboren of op latere leeftijd ontstane ernstige afweerstoornissen waarvoor behandeling nodig is, of tijdens en binnen 3 maanden na chemotherapie en/of bestraling bij kankerpatiënten;
 - Een onbehandelde hivinfectie of een hivinfectie met een CD4-getal $< 200/\text{mm}^3$;
 - Ernstig leverlijden in Child-Pugh classificatie B of C;
 - morbide obesitas (BMI > 40).

2. Infrastructurele en Organisatorische aanpassingen in de apotheek

De werkgever dient zorg te dragen voor adequate bescherming van de werknemers(CDC, 2020b)

Wijs een CoViD 19 team aan verantwoordelijk voor het invoeren en regelmatig monitoren van de technische en organisatorische aanpassingen

1. Technische beheersmaatregelen

- Zorg voor een vorm van ventilatie
- Zorg voor een aangepaste lunchruimte, waarbij ventilatie en afstand kan worden gerealiseerd
- Markeringen voor 1.5 meter afstand in de wachtruimtes
- Barrières:
 - Zorg bij balies voor een fysieke barriere tussen medewerker en cliënt/patiënt.
 - Dit kan doormiddel van een scherm van plastic, (Plexi)glas

2. Werkwijze/organisatorische beheersmaatregelen

- Zorg voor een optimale en communicatie opvang van cliënten/patienten
- Zorg voor een werkrooster en werkinstructies dat medewerkers periodiek op een goed geventileerde ruimte het mondkapje af kunnen doen.
- Zorg voor een structurele reinigingsprocedure van het gebouw.
- Verzorg voldoende desinfectie mogelijkheden
- Verzorg voldoende mondkapjes ten behoeve van het personeel

3. Educatie en communicatie

- Zorg voor een duidelijke communicatieafpraak
- Informeer het personeel over het ziektebeeld
- Verzorg een instructie voor hygiëne maatregelen, handenwassen, desinfectie, gezicht niet aanraken(CDC, 2020a)
- Verzorg een instructie voor het correct gebruik van mondkapjes en masker.(CDC, 2020c)

3. Instructies voor medewerkers

*Indien een medewerker een van de volgende symptomen vertoont dient deze de werkgever **onmiddellijk** telefonisch op de hoogte te brengen en **thuis te blijven**.*

De medewerker neemt onmiddellijk telefonisch contact op met de huisarts en/of BOG 178

- <i>Koorts</i>	- <i>Algemene pijnklachten</i>
- <i>Koude rillingen</i>	- <i>Oog pijn; conjunctivitis</i>
- <i>Hoesten,</i>	- <i>Hoofdpijn, Duizeligheid</i>
<i>Neusverkoudheid,</i>	- <i>Prikkelbaarheid/verwardheid/Delirium</i>
<i>kortademigheid</i>	- <i>Buikpijn, anorexie/verlies van eetlust</i>
- <i>Schorre stem, Keelpijn</i>	- <i>Diarree, overgeven, misselijkheid</i>
- <i>Pijn bij de ademhaling</i>	- <i>Verlies van of verminderde reukzin en smaakzin (zonder verkoudheid)</i>
- <i>Algemene malaise</i>	- <i>Verschillende huidklachten</i>
- <i>Spierpijn</i>	

3.1. Maatregelen voor het betreden van de werkvloer

(Strikte controle en monitoring noodzakelijk)

1. Was de handen minimaal 20 seconden met water en zeep
2. Desinfecteer de handen met Alcohol 70%
3. Doe een schoon mondkapje aan.
4. Desinfecteer de handen weer met Alcohol 70%
5. Raak het gezicht of kapje niet meer aan.
6. Betreedt de werkvloer

3.2. Maatregelen op de werkvloer

1. Werk goed door
2. Probeer afstand van 1.5 meter te bewaren van de collegae
3. Desinfecteer de werkoppervlakken om de twee uur met water en zeep oplossing (CIC 5-1 spray)(CDC, 2020a)
4. Desinfecteer de schermen op de balies om de twee uur met Alcohol 70%
5. Doe na de lunchpauze een schone mondneuskap op

4. Stappenplan bij een infectie van medewerkers

4.1. Instructies bij CoViD positieve medewerker

Indien een medewerker COVID positief wordt getest, dient deze meteen de apotheker en of the apothek manager op de hoogte te stellen, zodat de nodige maatregelen getroffen kunnen worden in overleg met het personeel en medische autoriteiten van het bedrijf en BOG.

De te nemen stappen zijn o.a.:

1. Informeer het overig personeel over de infectie
2. Controleer of er meerdere mensen met symptomen passend bij CoViD infectie, ondanks de eerdere instructie, de werkvloer hebben betreden
3. Controleer of alle hygiëne en beschermingsmaatregelen continu strikt zijn toegepast
4. Benadruk nogmaals het belang van de maatregelen en procedures
5. Maak contact met de autoriteiten van BOG voor verdere instructies, contact tracing, beoordeling aard van het contact en risico analyse van de overige medewerkers
 - De medewerkers die met beschermingsmiddelen hebben gewerkt maar **niet in contact** zijn geweest met de positieve, moeten hun klachten zelf monitoren volgens instructies van BOG en bij klachten direct 178 of huisarts contacten.
 - Indien zorgmedewerkers **geen risico** hebben gelopen, mogen ze met beschermingsmiddelen en inachtneming van de CoViD maatregelen doorwerken.
 - a. Indien een zorgmedewerker **onbeschermd contact** heeft gehad met een positief geteste CoViD -19 patiënt, moet deze in overleg met BOG gedurende 14 dagen in quarantaine thuis of in een overheidsfaciliteit
6. Bij het bekend worden van de infectie, een extra oppervlakte reiniging en desinfectie ronde toepassen met verdunde chloor oplossing en luchten, volgens Decontaminatie protocol (S 32 COVID-19_FLOWCHART DECONTAMINATIE)

4.2. Instructies voor CoVID-19 suspecte medewerker op de werkvloer

1. Indien een medewerker suspect is voor CoViD 19 gedurende zijn aanwezigheid in de apothek dan wordt deze in een aangewezen ruimte geïsoleerd en de medische diensten worden snel ingeschakeld (BOG 178, bedrijfsarts of huisarts)
2. Na het afvoeren van de zieke worden de ruimtes gelucht en grondig gereinigd met verdunde chlooroplossing
3. Vervolgens worden de instructies onder 4.1. gevolgd indien deze medewerker positief wordt getest.

5. Instructies voor bezoekers die gebruik maken van diensten van apotheken

*Indien u een van de volgende symptomen vertoont, dient u **thuis te blijven**,
ga niet op straat of naar openbare plekken!.*

Neem telefonisch contact op met de huisarts en/ of BOG 178

- *Koorts*
- *Koude rillingen*
- *Hoesten,*
Neusverkoudheid,
kortademigheid
- *Schorre stem, Keelpijn*
- *Pijn bij de ademhaling*
- *Algemene malaise*
- *Spierpijn*
- *Algemene pijnklachten*
- *Oog pijn; conjunctivitis*
- *Hoofdpijn, Duizeligheid*
- *Prikkelbaarheid/verwardheid/Delirium*
- *Buikpijn, anorexie/verlies van eetlust*
- *Diarree, overgeven, misselijkheid*
- *Verlies van of verminderde reukzin en smaakzin (zonder verkoudheid)*
- *Verschillende huidklachten*

5.1. Instructies voor de patienten

1. Draag een mondneuskapje, zodra u in de nabijheid komt van mensen in de openbare ruimte; indien u uw mondneuskap wilt verwijderen voor frisse lucht dan dient u buiten de apotheek te stappen in openlucht
2. Was uw handen met water en zeep of desinfecteer uw handen met alcohol 70%.
3. Moet u ergens wachten, houdt minimaal 1,5 m afstand van de volgende personen.
4. Raak niet onnodig oppervlakken aan, en als het nodig is desinfecteer daarna uw handen
5. Volg de instructies in de apotheek strikt op

5.2. Instructies voor CoVID-19 suspecte patient op de werkvloer

1. Indien een patient bij de triage suspect is voor CoVID-19 gedurende zijn aanwezigheid in de apotheek dan wordt deze in een aangewezen ruimte geïsoleerd en de medische diensten worden snel ingeschakeld (178, bedrijfsarts of huisarts)
2. Na het afvoeren van de zieke wordt de ruimte gelucht en grondig gereinigd met verdunde chlooroplossing
3. Indien de patiënt CoViD 19 positief blijkt te zijn, maak contact met de medische autoriteiten van BOG voor verdere instructies, contact tracing en de risico analyse van de medewerkers in de apotheek

6. Checklist voor de apotheker of apotheek manager

Kennisoverdracht medewerkers

- Informatieverstrekking aan de medewerkers
- Instructie over hygiëne
- Instructie correct gebruik mondkapje

Infrastructuur afstemmen op de beheersmaatregelen

- Voldoende desinfectiemiddelen
- Voldoende mond/neus beschermingsmiddelen
- Screens op de balie
- Lunchvoorziening
- Voorziening voor ventilatie

Medewerkers

- Dagelijkse controle op symptomen
- Dagelijkse controle op hygiëne maatregelen voor betreding werkvloer
- Dagelijks controle op werkprocedures
- Dagelijkse controle op reinigingsprocedures

Informatie

- Instructies voor het bezoekend publiek bij de ingang bekend maken en via sociale media.

Referenties

- CDC. (2020a). Cleaning and Disinfecting Your Facility | CDC. Retrieved July 29, 2020, from <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/community/disinfecting-building-facility.html>
- CDC. (2020b). Guidance for Pharmacies | CDC. Retrieved July 28, 2020, from <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/hcp/pharmacies.html>
- CDC. (2020c). How to Safely Wear and Take Off a Cloth Face Covering | CDC. Retrieved July 29, 2020, from <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/prevent-getting-sick/how-to-wear-cloth-face-coverings.html>
- RIVM. (2020). COVID-19 | LCI richtlijnen. Retrieved July 28, 2020, from <https://lci.rivm.nl/richtlijnen/covid-19>